A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2005. december 6. *

A C-453/03., C-11/04., C-12/04. és a C-194/04. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyet a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Egyesült Királyság) (C-453/03.), a Consiglio di Stato (Olaszország) (C-11/04. és C-12/04.) és a Rechtbank 's-Gravenhage (Hollandia) (C-194/04.), a Bírósághoz 2003. október 27-én, 2004. január 15-én, illetve 2004. április 26-án érkezett, 2003. október 23-i, 2003. november 11-i, illetve 2004. április 22-i határozatokkal terjesztett elő az előttük

az **ABNA Ltd** (C-453/03.),

a **Denis Brinicombe,**

a **BOCM Pauls Ltd,**

a **Devenish Nutrition Ltd,**

a **Nutrition Services (International) Ltd** és

a **Primary Diets Ltd** kérelme alapján

The Queen

* Az eljárás nyelvei: angol, olasz és holland.

és

a **Secretary of State for Health**, illetve

a **Food Standards Agency**,

között, továbbá

a **Fratelli Martini & C. SpA** (C-11/04.), illetve

a **Cargill Srl**

és

a **Ministero delle Politiche Agricole e Forestali**,

a **Ministero della Salute**, illetve

a **Ministero delle Attività Produttive**,

között, továbbá

a **Ferrari Mangimi Srl** (C-12/04.), illetve

az **Associazione nazionale tra i produttori di alimenti zootecnici (Assalzoo)**

és

a **Ministero delle Politiche Agricole e Forestali,**

a **Ministero della Salute,** illetve

a **Ministero delle Attività Produttive,**

között, valamint

a **Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi)** (C-194/04.)

és

a **Productschap Diervoeder**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas (előadó) tanácselnökök, N. Colneric, S. von Bahr, J.N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, P. Kūris, Juhász E., G. Arestis, A. Borg Barthet és M. Ilešič bírák,

főtanácsnok: A. Tizzano,
hivatalvezető: M.-F. Contet főtanácsos és K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. november 30-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— az ABNA Ltd képviseletében D. Anderson, QC, és E. Whiteford solicitor,

— a Fratelli Martini & C. SpA képviseletében F. Capelli avvocato, és B. Klaus Rechtsanwältin,

— a Ferrari Mangimi Srl képviseletében E. Cappelli, P. De Caterini és A. Bandini avvocati,

— a Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) képviseletében H. Ferment advocaat,

— az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében M. Bethell (C-453/03.), meghatalmazotti minőségben, segítője: C. Lewis (C-453/03.) barrister,

— az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia és M. Fiorilli (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben, valamint G. Albenzio (C-194/04.) avvocato dello Stato,

— a holland kormány képviseletében S. Terstal (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), H. G. Sevenster (C-453/03. és C-194/04.) és J. G. M. van Bakel (C-453/03. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— a dán kormány képviseletében J. Molde (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— a görög kormány képviseletében K. Marinou (C-453/03.) és S. Charitaki (C-11/04. és C-12/04.), valamint G. Kanellopoulos és V. Kontolaimos (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— a spanyol kormány képviseletében M. Muñoz Pérez (C-453/03., C-11/04. és C-12/04.) és J. M. Rodríguez Cárcamo (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— a francia kormány képviseletében G. de Bergues (C-453/03.) és R. Loosli-Surrans (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Parlament képviseletében E. Waldherr (C-453/03.), M. Moore, G. Ricci (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), valamint A. Baas (C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Unió Tanácsa képviseletében T. Middleton és F. Ruggeri Laderchi (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.) valamint A.-M. Colaert (C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében B. Doherty és P. Jacob (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), valamint C. Cattabriga (C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04.), meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. április 7-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek lényegében az összetett takarmány forgalmazásáról szóló 79/373/EGK tanácsi irányelv módosításáról és a 91/357/EGK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2002. január 28-i európai parlamenti és tanácsi 2002/2/EK irányelv (HL L 63., 23. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 35. kötet, 245. o.) és különösen annak 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és 4. pontjának érvényességére vonatkoznak.

2 A kérelmeket az összetett takarmányok gyártói, illetve ezen ágazat képviselői által a 2002/2 irányelv vitatott rendelkezéseinek a nemzeti jogba történő átültetése érdekében hozott jogszabályok megsemmisítése, illetve alkalmazásának felfüggesztése iránt benyújtott keresetek elbírálása során terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A 2002/2 irányelvet az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja alapján fogadták el, amely szerint:

„A Tanács a 251. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően az e cikkben említett célok eléréséhez a következők elfogadásával járul hozzá:

[...]

b) a 37. cikktől eltérve, intézkedések az állat- és növényegészségügy terén, amelyek közvetlen célja a közegészség védelme".

4 Érdemes felidézni a 2002/2 irányelv következő preambulumbekezdéseit:

„(2) A címkézésre vonatkozóan a 79/373/EGK irányelv célja annak biztosítása, hogy az állattenyésztők objektív és a lehető legpontosabb tájékoztatást kapják a takarmányok összetételéről és felhasználásáról.

(3) Mindeddig a 79/373/EGK irányelv egy rugalmas nyilatkozatot írt elő, amely a takarmány-alapanyagok feltüntetésére korlátozódott, anélkül, hogy feltüntette volna a haszonállat-takarmányokban lévő mennyiségüket, ugyanakkor fenntartotta annak lehetőségét, hogy a takarmány-alapanyagok helyett takarmányalapanyag-kategóriákat tüntessenek fel.

(4) A szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma által előidézett válsághelyzet és a közelmúltbeli dioxinválság azonban rámutatott a jelenlegi rendelkezések elégtelenségére, valamint arra, hogy a haszonállatok összetett takarmányainak összetételéről részletesebb minőségi és mennyiségi adatra van szükség.

(5) A részletes mennyiségi adat hozzájárulhat annak biztosításához, hogy a potenciálisan fertőzött takarmány-alapanyagok az adott tételekig nyomon követhetők legyenek. Ez kedvezően fog hatni a közegészségügyre, és elkerülhető lesz olyan termékek megsemmisítése, amelyek nem jelentenek komoly közegészségügyi veszélyt.

(6) Ennek megfelelően ezen a ponton indokolt annak előírása, hogy kötelezően fel kell tüntetni minden takarmány-alapanyagot, valamint a haszonállatok összetett takarmányában lévő mennyiségüket.

(7) Gyakorlati megfontolásból indokolt, ha eseti címkén vagy kísérő okmányon történik a haszonállatok összetett takarmányaiban lévő takarmány-alapanyagok feltüntetése.

(8) A takarmányokban lévő takarmány-alapanyagok feltüntetése bizonyos esetekben fontos tájékoztatást nyújt az állattenyésztőknek. Ezért indokolt, hogy a címkézésért felelős személy a vevő kérésére egy olyan részletes listát adjon, amely tartalmazza az összes felhasznált takarmány-alapanyagot és a pontos mennyiségüket tömegszázalékban.

[...]

(10) A Bizottság egy megvalósíthatósági tanulmány alapján 2002. december 31-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz, amelyhez, a jelentés következtetéseinek figyelembevételével, megfelelő javaslatot csatol egy engedélyező lista létrehozataláról.

[...]

(12) Mivel a haszonállatok összetett takarmányai esetében a jövőben többé már nem lesz lehetséges, hogy a takarmány-alapanyagok helyett takarmányalapanyag-kategóriákat tüntessenek fel, hatályon kívül kell helyezni a kedvtelésből tartott állatokon kívüli állatok összetett takarmányának címkézéséhez használható összetevők csoportjai megállapításáról szóló, 1991. június 13-i 91/357/EGK bizottsági irányelvet [...]"

5 A 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontjának b) alpontja a következők szerint módosítja az összetett takarmány forgalmazásáról szóló, 1979. április 2-i 79/373/EGK tanácsi irányelv (HL L 86., 30. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 4. kötet, 50. o.) 5. cikkét:

„1) Az 5. cikk (1) bekezdése a következőképpen módosul:

[...]

b) a szöveg a következő ponttal egészül ki:

»k) a kedvtelésből tartott állatok összetett takarmányainak kivételével az összetett takarmányok esetében 'a takarmányban felhasznált takarmány-alapanyagok tömegszázalékban kifejezett pontos mennyiségéről adatot szolgáltató feltüntetése: ...' (az e bekezdésben említett adatokért felelős személy neve vagy kereskedelmi neve, címe vagy székhelye, telefonszáma és e-mail címe). A vevő kérésre ezeket az adatokat kapja meg«."

6 A 2002/2 irányelv 1. cikkének 4. pontja az alábbi módon sorolja fel azon rendelkezéseket, amelyek a 79/373 irányelv 5c. cikkének helyébe lépnek:

„4) Az 5c. cikk helyébe a következő rendelkezés lép:

[...]

(1) Az összetett takarmányban felhasznált minden takarmány-alapanyag a saját egyedi nevén szerepel a felsorolásban.

(2) A takarmány-alapanyagok felsorolására a következő szabályok vonatkoznak:

a) az összetett takarmányok, kivéve a kedvtelésből tartott állatok összetett takarmányait:

i. a takarmány-alapanyagok felsorolása az összetett takarmányokban lévő, tömegszázalékban kifejezett mennyiségük, tömegszázalékban csökkenő sorrendben történő feltüntetésével;

ii. a fenti százalékarányokra vonatkozóan, a megjelölt értéktől való 15%-os eltérés megengedett;

[...]"

7 A 2002/2 irányelv 1. cikkének 5. pontja egy további albekezdéssel egészíti ki a 12. cikket. Ezen albekezdés szerint a tagállamok „[e]lőírják, hogy az összetett takarmány gyártói kötelesek a hatósági vizsgálatok elvégzéséért felelős hatóságok kérésére azok rendelkezésére bocsátani minden olyan, a forgalmazásra szánt takarmányok összetételére vonatkozó iratot, amely lehetővé teszi a címkén megadott adatok pontosságának ellenőrzését".

8 A 2002/2 irányelv 2. cikke ekként rendelkezik:

„A 91/357/EGK bizottsági irányelv 2003. november 6-tól hatályát veszti."

9 A 2002/2 irányelv elfogadásának a jelen ügyeket érintő szakaszai a következőképpen foglalhatók össze.

10 Az Európai Közösségek Bizottsága 2000. január 7-én benyújtotta a 79/373 európai parlamenti és tanácsi irányelvet módosító irányelvre vonatkozó javaslatát (COM (1999) 744 végleges).

11 A javaslat indokolása emlékeztet arra, hogy a szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalmával (a továbbiakban: BSE) összefüggő válsághelyzetet követően az Európai Parlament kívánatosnak találta, hogy az összetett takarmányok gyártóit kötelezzék a takarmányban felhasznált különböző alkotóelemek mennyiségére vonatkozó nyilatkozat megtételére. A soron következő viták során e nyilatkozatot „nyitott nyilatkozatnak" nevezték.

12 Az indokolás kitér a következőkre:

„A Bizottság tudatában van a haszonállatok összetett takarmányának címkézésére vonatkozó rendelkezésekben szereplő »nyitott nyilatkozat« előnyeivel, mivel az elősegíti az alapanyagok nyomon követését.

Az adalékanyagokat, illetve az olajokat érintő, Belgiumban, illetve Németországban történt újabb dioxinszennyezés megerősíti az összetett takarmányok címkéjén szerepeltetendő részletes információk fontosságát. Mivel az összetett takarmány szennyezettségének mértéke az azt alkotó szennyezett alapanyag mennyiségétől függ, elsőrendűen fontos, hogy kimerítő információkat nyújtsanak az összetett takarmányban felhasznált valamennyi alapanyagról, valamint azok mennyiségéről."

13 A tagállamoknak az önkéntes nyilatkozatot, és közelebbről az összetett takarmányok gyártóinak önkéntes nyilatkozatát támogató kifogásaira válaszul, és figyelemmel a takarmányok összetételére vonatkozó szellemi tulajdon védelmére, az indokolás kifejti:

„A Bizottság ezzel szemben úgy véli, hogy az önkéntes nyitott nyilatkozat ellentétes a mezőgazdasági termelők információhoz való jogával és a célul kitűzött átláthatósággal. Álláspontja szerint ezenfelül az önkéntes nyitott nyilatkozat szükségszerűen a takarmányok gyártói közötti verseny torzulásához vezet.

[...] A Bizottság, amely a lehető legnagyobb átláthatóság biztosítására törekszik, nem tartja elfogadhatónak a takarmány összetételére vonatkozó szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos érvet. Valójában nem lehet szó az üzleti titok megsértéséről, mivel az összetett takarmányok összetevői általában nem szabadalmaztathatók. Még ha ez is lenne a helyzet, az összetevők nem maradnának titokban. Az alkotórészek közzététele nem csorbítaná a szellemi tulajdonhoz való jogokat."

14 A Parlament 2000. október 4-én első olvasatában öt módosítást fogalmazott meg a 79/373 irányelvet módosító irányelvjavaslathoz (HL 2001., C 178., 177. o.).

15 Az Európai Unió Tanácsa 2000. december 19-én elfogadta a 2002/2 irányelv elfogadásáról szóló 6/2001/EK közös álláspontot (HL 2001. C 36., 35. o.). A Tanács előadott indokolása szerint, mivel nem tartotta ésszerűnek, hogy a gyártók számára előírja az összetett takarmányhoz felhasznált alapanyagok pontos mennyiségének feltüntetését, olyan megoldást fogadott el, amely szerint az alapanyagokat tömegszázalékban kifejezett mennyiségük megjelölésével, meghatározott sávokban, súly szerint csökkenő sorrendben kell feltüntetni a nyilatkozatban A vevő egyéni kérésére azonban a gyártó köteles megadni e mennyiségek pontos és részletes

értékeit. A Bizottság 2000. december 21-én a 79/373 európai parlamenti és tanácsi irányelvet módosító irányelvre vonatkozó, a közös álláspontnak megfelelő módosított javaslatot nyújtott be (COM(2000) 780 végleges, HL 2001. C 120 E., 178. o.)

16 A Parlament 2001. április 5-én, a második olvasatban, benyújtotta a módosított irányelvjavaslathoz fűzött módosításait, amelyben újra a „nyitott nyilatkozat" mellett foglalt állást (A5-0079/2001. sz. irat, HL 2002. C 21 E. 310. o.).

17 Az egyeztetési eljárás végeztével kompromisszumos szöveget fogadtak el, amely bekerült a 2002/2 irányelvbe. Ennek megfelelően a gyártóknak fel kell tüntetniük a takarmányokban lévő takarmány-alapanyagokat a megjelölt értékektől való legfeljebb 15%-os eltéréssel, azonban kötelesek a vevő kérésére közölni a terméket alkotó takarmány-alapanyagok pontos tömegszázalékát.

18 A Bizottság 2003. április 24-én jelentést nyújtott be az engedélyezett takarmány-alapanyagok listájának megvalósíthatóságára vonatkozóan (COM(2003) 178 végleges). A jelentésből kitűnik, hogy egy ilyen lista elkészítése nem járulna hozzá a takarmányok biztonságának biztosításához, és így a Bizottság nem nyújt be erre vonatkozó javaslatot. A Bizottság azonban e jelentésben bejelentett más területeken megvalósítandó kezdeményezéseket, amelyek a takarmány biztonságának elősegítésére irányulnak.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-453/03. sz. ügy

19 Az alapügy összetett takarmány előállításával foglalkozó felperesei a 2002/02 irányelv vitatott rendelkezéseinek a belső jogba történő átültetése céljából elfogadott jogszabály megsemmisítését kérik. A High Court of Justice (England & Wales),

Queen's Bench Division (Administrative Court), 2003. október 6-án ideiglenes intézkedéssel felfüggesztette e jogszabály alkalmazását.

20 A High Court of Justice 2003. október 6-i határozatában kifejtette az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet alátámasztó indokolását. A 2003. október 23-i határozatban megfogalmazott kérdés a következőképpen hangzik:

„Érvénytelenek-e a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és/vagy 4. pontjának a 79/373 irányelv 5c. cikke (2) bekezdésének a) pontját módosító, az alapanyagok százalékának feltüntetését előíró rendelkezései:

a) az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja szerinti jogalap hiánya;

b) a tulajdonhoz való alapvető jog megsértése; vagy

c) az arányosság elvének megsértése miatt?"

21 A Bíróság Hivatalánál 2004. február 18-án benyújtott beadványában a Lambey SA kérte, hogy a Bíróság alapokmányának 40. cikke alapján észrevételei megtétele érdekében a C-453/03. sz. ügyben folyamatban lévő eljárásban beavatkozóként részt vehessen. A Bíróság elnöke 2004. március 30-i határozatával a kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította.

22 A Mezőgazdasági és Erdőgazdasági Ügyek Minisztériumának 2003. november 6-tól alkalmazandó 2003. június 25-i rendelete (*GURI*, 2003. augusztus 6., 182. sz., a továbbiakban: a 281/1963. törvény) a 2002. január 28-i 2002/2/EK irányelv alkalmazásával és a takarmányok elkészítéséről és kereskedelméről szóló, 1963. február 15-i 281. sz. törvény mellékleteinek kiegészítésével és módosításával ültette át a 2002/2 irányelvet az olasz jogba.

23 Amint azt a Consiglio di Stato a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyek alapjául szolgáló előzetes döntéshozatalra utaló határozataiban kifejti, a fenti rendelet célja, hogy az összetett takarmányok gyártói részére kötelezővé tegye az alapanyagok listájának a címkén történő szerepeltetését, csökkenő fontossági sorrendben feltüntetve az anyagoknak az összsúlyban képviselt arányát. A 2002/2 irányelv alapján az alapanyagokat saját nevükön kell szerepeltetni, azonban azok helyett a kedvtelésből tartott állatokon kívüli állatok összetett takarmányának címkézéséhez használható összetevők csoportjainak a megállapításáról szóló, 1991. június 13-i 91/357/EGK bizottsági irányelv (HL L 193., 34. o.) által végrehajtott 79/373 irányelv 10. cikke a) pontjának megfelelően csoportokba osztott alapanyag-kategóriáknak megfelelő elnevezések is feltüntethetők.

24 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben emlékeztet arra, hogy a 2002/2 irányelv 2003. november 6-tól hatályon kívül helyezte a fenti 10. cikk a) pontjának végrehajtására elfogadott 91/357 irányelvet anélkül, hogy a Bizottság benyújthatta volna az engedélyezett felhasználható alapanyagok listáját tartalmazó jogszabály-javaslatot. Az olasz hatóságok az 1963. évi 281. sz. törvény VII. mellékletének A részében található átmeneti alapanyag-listára, azon alapanyagok tekintetében pedig, amelyek e listán nem szerepelnek, a B részben felsorolt elnevezésekre, vagyis a 91/357 irányelv által rögzített általános kategóriákra hivatkoztak.

25 Az alapügy összetett takarmány előállításával foglalkozó felperesei a Consiglio di Stato-hoz benyújtott fellebbezéssel megtámadták a Tribunale amministrativo regionale del Lazio határozatait. A felperesek a 2002/02 irányelv vitatott rendelkezéseinek a belső jogba történő átültetése céljából elfogadott jogszabály megsemmisítését kérik. A kérdést előterjesztő bíróság két külön határozatával, ideiglenes intézkedéssel felfüggesztette e jogszabály alkalmazását.

26 E bíróság a közegészség védelmét illetően megjegyzi, hogy a növényi eredetű takarmányok kisebb kockázatot jelentenek, mint az állati lisztet tartalmazó összetett takarmányok, amelynek felhasználására vezethető vissza a BSE feltűnése. Az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja egyébként az állatok betegségeire és gyógyítására vonatkozik, míg a növényi eredetű takarmányok címkézésének nem közvetlen célja a közegészség védelme.

27 A Consiglio di Stato a C-11/04. sz. ügy alapjául szolgáló előzetes döntéshozatalra utaló határozatában kifejtett nézete szerint, tekintettel arra, hogy felmerül a vitatott közösségi rendelkezés arányosságának a kérdése, megalapozottnak tűnhet az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkében rögzített és a 2000. december 7-én Nizzában kihirdetett Európai Unió Alapjogi Chartájának (HL L 364., 1. o.) 17. cikkében foglalt tulajdonhoz való jognak az üzleti titokra, valamint a vállalkozások know-howjára vonatkozó szellemi tulajdon tekintetében történő megsértése.

28 A Consiglio di Stato a C-11/04. sz. ügy alapjául szolgáló előzetes döntéshozatalra utaló határozatában felveti a 2002/2 irányelv alkalmazhatóságát. E bíróság szerint az a tény, hogy nem készült el a felhasználható alapanyagok listája, hiányossá teszi a közösségi jogszabályt, lehetetlenné teszi az állatok takarmányozására szánt termékek címkézésére vonatkozó rendelkezések előírását, valamint lerontja az élelmiszerbiztonsági célokat szolgáló kötelezettségeket.

29 A Consiglio di Stato ugyane határozatában rámutat arra, hogy az élelmiszerek címkézésről rendelkező jogszabály, azaz a élelmiszerek címkézésére, kiszerelésére és reklámozására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2000. március 20-i 2000/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 109., 29. o; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 75. o.) nem tartalmazza az alapanyag-mennyiségek feltüntetésének kötelezettségét. E bíróság ebből arra a következtetésre jut, hogy a címkén szereplő információk feltüntetésére vonatkozó kötelezettség tekintetében az összetett takarmányokra paradox módon sokkal szigorúbb szabályozás vonatkozik, mint az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekre.

30 A C-11/04. sz. ügyben a Consiglio di Stato akként határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontját akként kell-e értelmezni, hogy lehet helytállóan az e rendelkezésben foglalt jogalapra alapítani a 2002/2/EK irányelv címkézésre vonatkozó rendelkezéseinek elfogadását annak ellenére, hogy a jelen ügyben növényi eredetű takarmányok címkézéséről van szó?

2) Az elővigyázatosság elve alapján megalapozott-e a 2002/2/EK irányelv a tekintetben, hogy előírja a növényű eredetű élelmiszerekre is alkalmazandónak tekintett kötelezettséget, miszerint kötelező feltüntetni az összetett takarmányban felhasznált alapanyagok pontos mennyiségét a felhasznált alapanyag-mennyiségek és a megelőzendő betegségek kockázata közötti lehetséges összefüggések miatti óvintézkedések meghozatalát előíró tudományos vizsgálatokon alapuló kockázatelemzés hiányában; illetve ettől függetlenül az arányosság elve alapján megalapozott-e ezen irányelv a tekintetben, hogy – az intézkedés által elérni hivatott – közegészségügyi célok eléréséhez nem tartja elégségesnek, hogy a takarmányok gyártói részére az egészség védelmét célzó ellenőrzések lefolytatására hatáskörrel rendelkező és titoktartásra kötelezett hatóságok felé teljesítendő tájékoztatási kötelezettséget írjon elő, hanem ezzel

szemben általános szabályokat állapít meg a felhasznált alapanyagok százalékban kifejezett mennyiségének a növényű eredetű takarmányok címkéin történő feltüntetésének kötelezettségéről?

3) A 2002/2/EK irányelv, amennyiben az nem felel meg az arányosság elvének, sérti-e a tagállamok állampolgárai részére elismert, tulajdonhoz való alapvető jogot?"

31 A C-12/04. sz. ügyben a Consiglio di Stato akként határozott, hogy az eljárást felfüggeszti és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) (Az C-11/04. sz. ügyben feltett első kérdéssel azonos kérdés).

2) (Az C-11/04. sz. ügyben feltett második kérdéssel azonos kérdés).

3) A 2002/2/EK irányelvet akként kell-e értelmezni, hogy annak alkalmazása és ennélfogva érvényesülése a (10) preambulumbekezdésében és a Bizottság 2003. április 24-i (COM(2003) 178 végleges) jelentésében említetthez hasonló, az alapanyagokat saját, egyedi nevükön feltüntető engedélyező lista elfogadásától függ, vagy az irányelvet az irányelvben rögzített alapanyagok engedélyező listájának elfogadása előtt a tagállamokban úgy kell alkalmazni, hogy az összetett takarmányban felhasznált alapanyagokat csak az azoknak megfelelő alapanyagkategória általános kereskedelmi elnevezése és meghatározása szerint tüntetik fel?

4) Jogellenesnek kell-e tekinteni a 2002/2/EK irányelvet amiatt, hogy sérti a takarmányok előállítóit és az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerek előállítóit megillető egyenlő bánásmód elvét, és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát az előbbiek rovására a tekintetben, hogy a takarmányok előállítóira olyan szabályok vonatkoznak, amelyek előírják az összetett állati takarmányok összetételében felhasznált alapanyagok mennyiségének feltüntetését?"

32 A Consiglio di Stato megjegyzi, hogy a High Court 2003. október [23-án] valamennyi alapügyben hasonló kérdést terjesztett a Bíróság elé, azonban az előzetes döntéshozatalra utaló határozatát az az igény indokolja, hogy ne csorbuljon a fellebbező felek védelemhez való joga a közösségi bíróság előtt.

33 A Bíróság elnöke 2004. március 4-i végzésével elrendelte a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyek egyesítését az írásbeli vagy a szóbeli szakasz lefolytatása vagy az eljárást befejező ítélet meghozatala tekintetében.

A C-194/04. sz. ügy

34 Az alapügy felperese, a Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) (Holland Összetett Takarmány Ágazatának Egyesülete, a továbbiakban: Nevedi) kérelmet nyújtott be a 2002/2 irányelv vitatott rendelkezéseit a holland jogba átültető jogszabály alkalmazásának felfüggesztése iránt.

35 Az alapügy alperese, a Productschap Diervoeder (a továbbiakban: Productschap) a vállalkozások szervezetéről szóló törvény (Wet op de Bedrijfsorganisatie) szerint közigazgatási szervnek minősül. E törvény felhatalmazza e szervet, hogy a takarmányokra vonatkozóan rendeleteket fogadjon el. A rendeleteket azonban a Mezőgazdasági, Természeti és Élelmiszerminőségi Minisztériumnak jóvá kell hagynia.

36 A 2002/2 irányelv 1. cikkének 4. pontját a Productschap Diervoedernek a 2003. április 11-i PDV-25. sz. rendelettel (*PBO* 42. szám, 2003. június 27.) módosított, állati takarmányokról szóló 2003. évi rendelete 7.3.2. cikkének (1) bekezdése és 7.3.1. cikke (1) bekezdésének l) pontja ültette át a holland jogba 2003. november 6-i hatállyal.

37 A Productschap 2003. november 24-i levelében kérte a Mezőgazdasági, Természeti és Élelmiszerminőségi Minisztériumot, hogy hagyja jóvá azt az újabb rendeletet, amely a 2002/2 irányelv rendelkezéseinek átültetéséből eredő címkézési szabályokat helyezte volna hatályon kívül. A minisztérium 2004. január 19-én e kérelemre adott válaszában megtagadta a hozzá benyújtott tervezet jóváhagyását azon indokból, hogy az nincs összhangban a közösségi joggal. A Minisztérium előadta, hogy kizárólag a Bíróság vagy – a Bíróság határozatának bevárásáig – valamely nemzeti bíróság rendelkezik hatáskörrel arra, hogy bizonyos esetekben felfüggessze a közösségi jog végrehajtására elfogadott intézkedések alkalmazását. Nemzeti hatóságok nem rendelkeznek ilyen hatáskörrel.

38 A Nevedi kérte a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy függessze fel a 2002/2 irányelvet átültető rendelet alkalmazását a Bíróságnak az irányelv érvényességéről hozott döntéséig. E körben különösen Nagy Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának egy bírósága által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmére hivatkozik.

39 A Rechtbank 's-Gravenhage az előzetes döntéshozatal iránti határozatában helyt adott a hozzá beterjesztett felfüggesztés iránti kérelemnek, majd akként határozott, hogy az eljárást ezt meghaladóan felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Érvénytelenek-e a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és/vagy 4. pontjának a 79/373 irányelv 5c. cikke (2) bekezdésének a) pontját módosító, az alapanyagok százalékának feltüntetését előíró rendelkezései:

a) az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja szerinti jogalap hiánya;

b) alapvető jogok, mint pl. a tulajdonhoz vagy a szakma szabad gyakorlásához való jog megsértése;

c) az arányosság elvének megsértése miatt?

2) Amennyiben teljesülnek azon feltételek, amelyek alapján valamely tagállam nemzeti bírósága felfüggesztheti valamely európai intézmény megtámadott jogi aktusának alkalmazását, különösen akkor, ha e tagállam valamely bírósága a megtámadott jogi aktus érvényességével kapcsolatban korábban már a Bírósághoz fordult, felfüggeszthetik-e e tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai is a megtámadott jogi aktus alkalmazását a [...] Bíróságnak a jogi aktus érvényességéről hozott döntéséig?"

40 Tekintettel arra, hogy a feltett kérdések hasonlók, indokolt a különböző ügyeket egy egységes ítélet meghozatala tekintetében egyesíteni.

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

41 A C-11/04. sz. ügyben az alapeljárás felperesei, a Fratelli Martini & C. Spa (továbbiakban: Fratelli Martini) és a Cargill Srl az eljárási szabályzat 61. cikke alapján kérték a Bíróságtól, hogy rendelje el a szóbeli szakasz újbóli megnyitását. Kérelmüket azzal indokolták, hogy a dán kormány képviselője által a tárgyaláson előadott példa tudományos tévedéseket tartalmazott, amely példát a főtanácsnok is felhasznált következtetésének alátámasztására. A fenti felperesek műszaki szakvéleményt csatoltak kérelmükhöz.

42 E tekintetben emlékezetni kell arra, hogy a Bíróság az eljárási szabályzatának 61. cikke alapján hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére elrendelheti a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kell eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg (lásd a C-309/99. sz., Wouter és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-1577. o.] 42. pontját, a C-434/02. sz., Arnold André ügyben 2004. december 14-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11825. o.] 27. pontját és a C-210/03. sz., Swedish Match ügyben 2004. december 14–én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11893. o.] 25. pontját).

43 A jelen ügyben azonban a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy véli, hogy a feltett kérdések megválaszolásához szükséges valamennyi információ a rendelkezésére áll. Következésképpen a szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelmet el kell utasítani.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról a C-194/04 sz. ügyben

44 A Parlament, a Tanács és a Bizottság előadja, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok, mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki kellőképpen a kérdések ténybeli és jogszabályi hátterét, sem a kérdések előterjesztésének okait. E bíróság különösen nem ad magyarázatot arra, hogy mennyiben áll fenn a hivatkozott alapvető jogok vagy az arányosság elvének megsértése, valamint a második kérdésre sem ad magyarázatot.

45 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak szükségessége, hogy a nemzeti bíróság számára a közösségi jog hasznos értelmezését lehessen adni, megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa feltett kérdések ténybeli és jogszabályi hátterét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyeken e kérdések alapulnak (lásd a C-190/02. sz., Viacom-ügyben 2002. október 8-án hozott végzés [EBHT 2002., I-8287. o.] 15. pontját és az idézett hivatkozásokat, valamint a C-134/03. sz., Viacom Outdoor ügyben 2005. február 17-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-1167. o.] 22. pontját és a C-145/03. sz. Keller-ügyben 2005. április 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-2529. o.] 29. pontját).

46 A Bíróság egyaránt hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a nemzeti bíróságnak meg kell jelölnie azon okokat, amelyek arra indították, hogy felvesse a közösségi jog értelmezését, és amelyek alapján szükségesnek tartotta a Bíróság elé terjeszteni a kérdéseit. A Bíróság szerint továbbá elengedhetetlen, hogy a nemzeti bíróság minimális magyarázatot adjon az értelmezni kért közösségi rendelkezések kiválasztásának okaira, és e rendelkezések és az alapügyben alkalmazandó nemzeti jogszabály közötti kapcsolatra (lásd különösen a fenti hivatkozott Viacom-ügyben hozott végzés 16. pontját és a C-318/00. sz., Bacardi-Martini és Cellier des Dauphins ügyben 2003. január 21-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-905. o.] 43. pontját).

47 A fenti követelmények azzal indokolhatók, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban előadott információk ne csak azt tegyék lehetővé, hogy a Bíróság hasznos válaszokat adjon, hanem azt is, hogy a tagállamok kormányai, valamint az egyéb érdekelt felek a Bíróság alapokmánya 23. cikkének megfelelően benyújthassák észrevételeiket (a C-422/98. sz., Colona Versicherung és társai ügyben 1999. március 2-án hozott végzés [EBHT 1999., I-1279. o.] 5. pontja, és a fent hivatkozott Viacom-ügyben hozott végzés 15., valamint a fent hivatkozott Keller-ügyben hozott ítélet 30. pontja).

48 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság az ideiglenes intézkedést elrendelő határozatában ismertette a kérdések ténybeli és jogszabályi hátterét. A bíróság bár tömören, de megfelelően kifejtette a kérdések előterjesztésének okait.

49 Ezenfelül hangsúlyozni kell, hogy e bíróság az Egyesült Királyság egyik bíróságának ugyane tárgyban feltett kérdésére hivatkozik. Nem kerülhette el a Parlament, a Tanács és a Bizottság figyelmét a C-453/03. sz. ügy, amelyben e közösségi intézmények mindegyike már benyújtotta észrevételeit akkor, amikor részükre kézbesítették a C-453/03. sz. ügy alapjául szolgáló előzetes döntéshozatalra utaló határozatot. Az ügy teljes ismeretében tehát ezen intézmények nem állíthatják megalapozottan, hogy nem voltak képesek észrevételeik benyújtására.

50 Végezetül, a második kérdést nem lehet hipotetikusnak tekinteni azon az alapon, hogy alapügy felperese mindenféleképpen kérte a nemzeti bíróságtól a közösségi jogi aktus alkalmazásának felfüggesztését. Az általa benyújtott észrevételekből ugyanis kitűnik, hogy azt kifogásolja, hogy a hatáskörrel rendelkező minisztérium elutasította a 2002/2 irányelvet átültető nemzeti jogszabály hatályon kívül helyezését, és a jogszabály alkalmazásának felfüggesztését bíróságtól kell kérni; a felperes ezenkívül az ennek következtében felmerülő költségekre és az érdekelteknek a fentiek által okozott kárára hivatkozik. Ezért a feltett kérdés az alapügy összefüggéseiben nem tűnik nyilvánvalóan irrelevánsnak.

51 A C-194/04. sz. ügyben feltett kérdéseket tehát elfogadhatónak kell tekinteni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A jogi háttérről

52 A kérdést előterjesztő bíróságok a C-453/03. sz. ügyben feltett kérdés a) pontjában, valamint a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyekben elsőként feltett kérdésekben, továbbá a C-194/04. sz. ügyben feltett első kérdés a) pontjában lényegében azt kérik a Bíróságtól, hogy foglaljon állást a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és 4. pontjának érvényességéről azon indokkal, hogy e rendelkezések elfogadását nem lehet helytállóan az EK 152 cikk (4) bekezdésének b) pontja szerinti jogalapra alapítani, különös tekintettel arra, hogy azok az állati eredetű takarmányok címkézésére vonatkoznak.

53 Amint arra a Tanács a beadványaiban és a tárgyalás során rámutatott, ha a kifogásolt intézkedésnek nem közvetlen célja a közegészség védelme, az az EK 37. cikke alá tartozik, amely a közösségi jogalkotót is hatáskörrel ruházza fel. Továbbra is indokolt azonban megvizsgálni a 2002/2 irányelv jogalapját annak megállapítása céljából, hogy az irányelv elfogadási eljárása szabályszerű volt-e (lásd e tekintetben a C-491/01. sz., British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco ügyben 2002. december 10-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-11453. o.] 111. pontját).

54 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Közösség hatásköri rendszere keretében valamely jogi aktus jogalapját olyan objektív tényezők alapján kell megválasztani, amelyek bírósági felülvizsgálatnak alávethetők. E tényezők körébe sorolható

különösen a jogi aktus célja és tartalma (lásd különösen a C-269/97. sz., Bizottság kontra Tanács ügyben 2000. április 4-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-2257. o.] 43. pontját, a C-36/98. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2001. január 30-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-779. o.] 58. pontját és a fent hivatkozott British American Tobacco [Investments] és Imperial Tobacco ügyben hozott ítélet 93. pontját).

55 A 2002/2 irányelvet az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja alapján fogadták el, amely az állat- és növényegészségügy terén lehetővé teszi olyan intézkedések elfogadását, amelyek közvetlen célja a közegészség védelme.

56 Az irányelv (3) és (4) preambulumbekezdése írja le az összetett takarmányok összetevőinek feltüntetésére vonatkozó, az irányelv elfogadásakor fennálló jogszabályi környezetet, valamint kiemeli, hogy a dioxinnal és a BSE-vel összefüggő válsághelyzetben szükségessé vált a részletesebb információk feltüntetése. Az (5) preambulumbekezdés szerint a részletes mennyiségi adat hozzájárulhat annak biztosításához, hogy a potenciálisan fertőzött takarmány-alapanyagok az adott tételekig nyomon követhetők legyenek, ami kedvezően hat a közegészségügyre.

57 Ezen preambulumbekezdések vizsgálatából az következik, hogy az összetett takarmányok összetevőinek feltüntetésére vonatkozó rendelkezések elfogadásakor a közösségi jogalkotó célja a közegészség védelmének biztosítása volt.

58 A Consiglio di Statónak a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyek alapjául szolgáló előzetes döntéshozatalra utaló határozataiban szereplő állításával szemben, a növényi eredetű takarmányok az állati eredetű takarmányokhoz hasonló kockázatot jelenthetnek az egészségre. A Fratelli Martini és a fenti ügyekben észrevétellel élő intézmények joggal mutattak rá az egyes gombák által termelt, gabonafélékben és csonthéjas gyümölcsökben előforduló genotoxikus hatású rákkeltő toxin, az aflatoxin B1 által

okozott bajokra, a belgiumi takarmánygyártást hátrányosan érintő 1999-es dixonválságra, a gabonafélék gyomirtószerrel történő szennyezésére, valamint arra, hogy az emberi fogamzásgátlók gyártásához alkalmazott hormon megtalálható az állati takarmányok előállítására használt vízben.

59 Amint azt a dán kormány képviselője a tárgyalás során előadta, egy termék összetevőinek százalékban kifejezett feltüntetése szennyezés esetén várhatóan lehetővé teszi a kutatás irányának pontos meghatározását, és a gyanús termék piacról történő gyors kivonását. A kormány szerint annak köszönhetően, hogy egy állattenyésztő által szarvasmarhái részére adott takarmányon feltüntették annak magas biokukorica-tartalmát, a dán hatóságok 2004-ben képesek voltak meghatározni, hogy feltehetően ezen összetevő okolható az állattenyésztő által termelt és emberi fogyasztásra szánt tejben megtalálható aflatoxin B1 magas szintjéért. Ily módon lehetővé vált a szennyezett termék piacról történő azonnali kivonása anélkül, hogy meg kellett volna várni a laboratóriumi vizsgálatok eredményét.

60 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 2002/02 irányelvnek az alapügyben kifogásolt rendelkezései alkalmasak arra, hogy közvetlenül hozzájáruljanak az egészségvédelem céljainak megvalósításához.

61 A fentiekből következően nem megalapozottak azon kifogások, amelyek szerint e rendelkezések téves jogalap miatt érvénytelenek.

Az egyenlő bánásmód elvének megsértéséről

62 A Consiglio di Stato a C-12/04. sz. ügyben feltett negyedik kérdésében azt kívánja megtudni, hogy jogellenesnek kell-e tekinteni a 2002/2/EK irányelvet azon okból,

hogy az sérti az egyenlő bánásmód és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elveit a tekintetben, hogy ellentétben az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerek gyártóival, a takarmányok előállítóira olyan szabályok vonatkoznak, amelyek előírják az összetett állati takarmányok gyártása során felhasznált alapanyagok mennyiségének feltüntetését.

63 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérően, és az eltérő helyzeteket ne kezeljék ugyanúgy, amennyiben az ilyen elbánás objektíve nem igazolható (a fent hivatkozott Arnold André ügyben hozott ítélet 68., a fent hivatkozott Swedish Match ügyben hozott ítélet 70. és a C-154/04. és C-155/04. sz., Alliance for Natural Health és társai ügyben 2005. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-6451. o.] 115. pontja).

64 A 2002/2 irányelv célja a közegészség védelme. E cél igazolhatja az esetleges eltérő bánásmódot, különös tekintettel az EK 152 cikk (1) bekezdéséből eredő azon kötelezettségre, miszerint valamennyi közösségi politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészség védelmének magas szintjét.

65 Másfelől, amint azt a Tanács joggal megjegyezte, ha sikerülne is bizonyítani, hogy az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekéhez hasonló olyan ágazatokban is indokolt az ilyen korlátozó intézkedések bevezetése, ahol ezek meghozatalára még nem került sor, ez nem elégséges indok arra, hogy a közösségi intézkedésekkel szabályozható iparágban hozott intézkedések jogszerűtlennek minősüljenek azok hátrányosan megkülönböztető jellege miatt. Jogszerűtlenség hiányában ezen intézkedések a legkisebb védelmet biztosító meglévő szabályozás szintjéhez igazítanák a közegészség védelmének szintjét.

66 Ebből következően a feltett kérdés megvizsgálása semmilyen olyan körülményt nem tárt fel, amely az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés tilalma elvei tekintetében érintheti a 2002/2 irányelv 1. cikke 1 pontja b) alpontjának és 4. pontjának érvényességét.

Az arányosság elvének megsértéséről

67 A kérdést előterjesztő bíróságok a C-453/03. sz. ügyben feltett kérdés c) pontjában, a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyekben másodikként feltett kérdésekben, valamint a C-194/04. sz. ügyben feltett első kérdés c) pontjában lényegében azt kívánják megtudni, hogy a 2002/2 irányelv 1. cikke 1 pontjának b) alpontja és 4. pontja sérti-e az arányosság elvét. Ezzel összefüggésben a Consiglio di Stato arra vonatkozóan is várja a Bíróság válaszát, hogy esetlegesen sérült-e az elővigyázatosság elve a tekintetben, hogy a szóban forgó rendelkezéseket tudományos vizsgálatokon alapuló kockázatelemzés lefolytatása nélkül fogadták el.

68 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi jog általános elvei közé tartozó arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi jog valamely rendelkezése által alkalmazott eszközök alkalmasak legyenek a kitűzött cél megvalósítására, és nem lépjék túl az annak eléréséhez szükséges mértéket (a fent hivatkozott Arnold André ügyben hozott ítélet 45., és a Swedish Match ügyben hozott ítélet 47. pontja).

69 Ami az előző pontban említett feltételek bírósági felülvizsgálatát illeti, ki kell emelni, hogy el kell ismerni a közösségi jogalkotó széles mérlegelési jogkörét a jelen ügyben érintetthez hasonló olyan területeken, ahol politikai, gazdasági és szociális jellegű döntéseket kell hoznia, valamint bonyolult értékelést kell elvégeznie. Ebből következően kizárólag akkor kérdőjeleződhet meg az e területen elfogadott valamely intézkedés jogszerűsége, ha az az illetékes intézmények által elérni kívánt cél szempontjából egyértelműen aránytalan (lásd e vonatkozásban a fent hivatkozott Arnold André ügyben hozott ítélet 46. pontját, a fent hivatkozott Swedish Match ügyben hozott ítélet 48. pontját és az Alliance for Natural Health és társai ügyben hozott ítélet 52. pontját).

A Bírósághoz benyújtott észrevételek

70 Az alapügynek a spanyol kormány és az Egyesült Királyság kormánya által támogatott felperesei lényegében azt állítják, hogy a szóban forgó takarmányok pontos összetételének feltüntetése súlyosan sérti jogaikat és gazdasági érdekeiket, és figyelemmel a takarmányágazatra vonatkozó jelenlegi szabályozásra, szükségtelen az egészség védelméhez.

71 A felperesek e tekintetben a 2002/2 irányelv által módosított 79/373 irányelv egyéb rendelkezéseire, így a tétel referenciaszámának feltüntetését előíró 5. cikk (5) bekezdésének b) pontjára és a 12. cikkre hivatkoznak, amely szerint a takarmány gyártói kötelesek a nemzeti hatóságok rendelkezésére bocsátani a takarmányok összetételére vonatkozó valamennyi iratot. A felperesek szerint e két kötelezettség, amelynek indokoltságát nem kérdőjelezik meg, lehetővé teszi a takarmányok nyomon követését a gyártók gazdasági érdekeinek tiszteletben tartása mellett, tekintettel arra, hogy e hatóságok titoktartásra kötelezettek, és kizárólag a közegészség megőrzése érdekében használhatják fel a kapott információkat.

72 E felperesek a takarmányok tartalmát illetően a takarmány-adalékanyagokról szóló, 1970. november 23-i 70/524/EGK tanácsi irányelvre (HL L 270., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 3. fejezet, 1. kötet, 190. o.) és a takarmányban előforduló nemkívánatos anyagokról és termékekről szóló, 1999. április 22-i 1999/29/EK tanácsi irányelvre (HL L 115., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás: 3. fejezet, 25. kötet, 209. o.) hivatkoznak. A tárgyalás időpontjára ez utóbbi irányelvet már módosította és átszerkesztette a takarmányban előforduló nemkívánatos anyagokról szóló, 2002. május 7-i európai parlamenti és tanácsi 2002/32/EK irányelv (HL L 140., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás: 3. fejezet, 36. kötet, 3. o.).

73 Az alapügy felperesei végül a 2002/2 irányelvvel egy napon elfogadott, az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i 178/2002/EK európai parlament és tanácsi rendeletet

(HL L 31., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 6. kötet, 463. o.) említik, amely álláspontjuk szerint új keretszabályozást vezetetett be az élelmiszerbiztonság területén. E rendelet 18. cikke többek között előírja a takarmányba vélhetően bekerülő valamennyi anyag nyomon követését, a 20. cikk pedig tartalmazza a takarmánybiztonsági követelményeknek nem megfelelő takarmányoknak a piacról történő kivonása esetén követendő eljárást.

74 Az olasz, a holland, a dán, a görög és a francia kormány, valamint a Parlament, a Tanács, és a Bizottság ezzel szemben úgy véli, hogy a közegészség védelmének kitűzött céljára tekintettel, a takarmány összetevőinek százalékban kifejezett feltüntetésére vonatkozó előírás nem sérti az arányosság elvét.

75 A Parlament az átláthatóság követelményére is hivatkozik. Megemlíti, hogy a BSE-vel összefüggő válsághelyzetben megrendült a hatáskörrel rendelkező hatóságokba vetett bizalom, amelyet csak az átláthatóság politikája képes ellensúlyozni. E körülményt figyelembe kell venni valamely olyan intézkedés arányosságának a vizsgálata során, amelynek pusztán az a célja, hogy a tenyésztők maguk dönthessék el, hogyan takarmányozzák állataikat. Pontosan emiatt nem elegendő az, ha a gyártók csak az illetékes egészségügyi hatóságokkal közlik a takarmányok pontos összetételét.

A Bíróság válasza

76 Amint azt a Bíróság a jelen ítélet 59. és 60. pontjában kifejtette, a takarmány összetevőinek százalékban kifejezett feltüntetésére vonatkozó kötelezettség olyan intézkedés, amely alkalmas arra, hogy hozzájáruljon az állati és emberi egészségvédelem céljainak megvalósításához. E rendelkezés ugyanis lehetővé teszi a takarmányok fertőzésgyanús összetevőinek a laboratóriumi vizsgálati eredmények bevárása nélkül történő azonosítását, és a termék forgalomból történő gyors kivonását.

77 Ezen intézkedés azonban nem tűnik feleslegesnek, tekintettel a 2002/2 irányelv 1. cikkének 3. pontjában a termék tételszámának feltüntetésére vonatkozóan meghatározott követelményre. Ennek előírásával nyomon követhetők az összetett takarmányok tételei, azonban nem közvetlenül a takarmány összetevőinek a tételei. Ezenfelül a nyomon követhetőségi vizsgálat bizonyos időbe telik, míg valamely, élelmezés-egészségügyi válsággal fenyegető helyzet gyors válaszokat kíván.

78 Ugyanez mondható el az alapügy felperesei által említett többi jogszabályra is. E jogszabályok ugyanis a termékek tartalmára (a 70/524 és az 1999/29 irányelv), illetve az élelmiszerbiztonsági eljárásokra (a 178/2002 rendelet) vonatkoznak, azonban egyik sem tartalmazza azt az előírást, hogy a terméken fel kell tüntetni annak összetevőit. E jogszabályok tehát nem teszik lehetővé a hatóságok, illetve a termék felhasználói számára, hogy megfelelő információval rendelkezzenek ahhoz, hogy valamely élelmezés-egészségügyi válsághelyzet esetén haladéktalanul megfelelő megelőző intézkedéseket hozzanak.

79 Az alapügy felperesei előadják, hogy a termék összetevőinek százalékban kifejezett pontos feltüntetése nem garantálja, hogy az összetett takarmány egészséges, vagy hogy az összetevők nem szennyezettek. Azonban szem előtt kell tartani, hogy az összetevők feltüntetésére vonatkozó kötelezettségnek nem célja annak szavatolása, hogy az összetevők mentesek a szennyezéstől, hanem az, hogy az összetevők szennyezettsége esetén lehetővé tegye az ilyen összetevőket tartalmazó takarmányok gyors azonosítását.

80 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 115–119. pontjában joggal megjegyezte, úgy tűnik, hogy e cél eléréséhez szükségtelen a gyártó számára előírni azt a kötelezettséget, miszerint kérésre közölnie kell a vevői számára a takarmányok pontos mennyiségi összetételét.

81 Azon kívül, hogy a 2002/2 irányelv 1. cikkének 4. pontja értelmében az előírt tűréshatáron belül, vagyis a megjelölt értéktől való 15%-os eltérést megengedve, a termék címkéjén sávokban kell feltüntetni az adatokat, a gyártó köteles a vevő kérésére írásban közölni a takarmányban felhasznált takarmány-alapanyagok tömegszázalékban kifejezett pontos mennyiségét.

82 Amint azt az alapügy alperesei hangsúlyozták, a takarmányok pontos összetevőinek a vevők részére történő közlésére vonatkozó kötelezettség súlyosan sérti a gyártók gazdasági érdekeit, mivel ennek alapján kénytelenek nyilvánosságra hozni a termékeik összetételére vonatkozó képletet, ami azzal a veszéllyel jár, hogy – esetlegesen éppen maguk a vásárlók – mintaként használják e termékeket, így a gyártók nem képesek hasznot húzni a kutatás-fejlesztés terén megvalósított beruházásaikból.

83 E kötelezettség nem igazolható az egészségvédelem céljaival, és túllépi az e cél eléréséhez szükséges mértéket. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy e kötelezettség független a takarmányok szennyezésével kapcsolatos összes problémától, és azt kizárólag a vevő kérésére kell teljesíteni. A Bíróság részére adott magyarázatokból és részére bemutatott példákból az következik, hogy a mennyiségek a címkén történő határértéken belüli feltüntetésének általában lehetővé kell tennie a fertőzésgyanús takarmányok azonosítását annak érdekében, hogy a feltüntetett arányok ismeretében felmérhető legyen a termék veszélyessége, és a laboratóriumi vizsgálatok eredményeinek megérkezéséig dönteni lehessen a termék átmeneti kivonásáról, vagy hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok nyomon tudják követni a terméket.

84 Végül, függetlenül a 2002/2 irányelvvel egy napon elfogadott 178/2002 rendeletben megállapított ellenőrzési eljárásoktól, emlékeztetni kell arra, hogy az előbbi irányelv 1. cikkének 5. pontja akként rendelkezik, hogy az összetett takarmány gyártói kötelesek a hatósági vizsgálatok elvégzéséért felelős hatóságok kérésére azok rendelkezésére bocsátani minden olyan, a forgalmazásra szánt takarmányok összetételére vonatkozó iratot, amely lehetővé teszi a címkén megadott adatok megbízhatóságának ellenőrzését.

85 A fenti körülmények alapján meg kell állapítani, hogy az arányosság elvére tekintettel érvénytelen a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának azon rendelkezése, miszerint az összetett takarmányok gyártói kötelesek vevőik kérésére közölni a takarmány pontos összetételét. A feltett kérdés megvizsgálása azonban semmilyen olyan körülményt nem tárt fel, amely ezen elvre tekintettel érintheti az irányelv 1. cikke 4. pontjának érvényességét.

86 A kérdést előterjesztő bíróságok a C-453/03. sz. ügyben feltett első kérdés b) pontjában, a C-11/04. sz. ügyben feltett harmadik kérdésben és a C-194/04. sz. ügyben feltett első kérdés b) pontjában lényegében azt kérték a Bíróságtól, hogy foglaljon állást a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és 4. pontjának érvényességéről, arra hivatkozva, hogy azok sértik az alapvető jogokat, ezen belül a tulajdonhoz és a szakma szabad gyakorlásához való jogot.

87 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően mind a tulajdonhoz, mind a gazdasági tevékenység szabad gyakorlásához való jog a közösségi jog általános alapelveinek részét képezi. Ezen elvek nem tekinthetők korlátlan jogosultságoknak, azokat társadalmi szerepükre tekintettel kell figyelembe venni. Ennélfogva korlátozható a tulajdonhoz, illetve a gazdasági tevékenység szabad gyakorlásához való jog, feltéve hogy e korlátozások megfelelnek a Közösség által követett közérdeken alapuló célkitűzéseknek, és nem jelentenek a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely az így biztosított jogok lényegét sértené (lásd utoljára a fent hivatkozott Alliance for Natural Health és társai ügyben hozott ítélet 126. pontját).

88 Figyelemmel az arányosság elvére vonatkozó kérdésre adott válaszra, a továbbiakban nem szükséges megvizsgálni azt, hogy a vitatott rendelkezés sérti-e az összetett

takarmányok gyártóinak a tulajdonhoz, illetve a szakma szabad gyakorlásához való jogát.

Az engedélyező lista elfogadásának hiányáról

89 A Consiglio di Stato a C-12/04. ügyben feltett harmadik kérdésében azt kérdezi, hogy a 2002/2 irányelvet akként kell-e értelmezni, hogy annak alkalmazása és ennélfogva érvényesülése a (10) preambulumbekezdésében említett, az alapanyagokat saját egyedi nevükön feltüntető engedélyező lista elfogadásától függ.

A Bírósághoz benyújtott észrevételek

90 A Ferrari Mangimi Srl és a spanyol kormány szerint ezt az értelmezést kell elfogadni. Emlékeztetnek arra, hogy a korábbi szabályozás tartalmazta azt a kötelezettséget, miszerint az alapanyagokat egy átmeneti listának megfelelően kellett feltüntetni, és amennyiben ez nem volt használható, kiegészítő kötelezettségként előírta, hogy a 91/357 irányelv mellékletében rögzített általános alapanyag-kategóriákat kell szerepeltetni. A 2002/2 irányelv hatályon kívül helyezte e jogszabályt, és arról rendelkezett, hogy a Bizottság elkészíti az alapanyagok engedélyező listáját. Egy tanulmányt követően azonban ezen intézmény arra a következtetésre jutott, hogy e lista létezése egyáltalán nem döntő fontosságú a takarmányok biztonságának biztosításához, és semmilyen javaslatot nem nyújtott be a lista összeállítására. A Bizottság a jelentésében rámutatott, hogy lehetetlen valamely engedélyező listán összegyűjteni a különböző előállítási helyen, eltérő technológiával gyártott, és valószínűleg más-más biztonsági jellemzőkkel és műszaki, illetve tápértékkel rendelkező több ezer különféle terméket. E jelentés emlékeztetett arra, hogy a biztonsági kockázat nem magából az alapanyagból, hanem annak véletlenül bekövetkező vagy csalárd módon elkövetett esetleges szennyezéséből ered.

91 A spanyol kormány rámutat a jogbiztonság követelményére, amely szerint a közösségi jogszabályoknak lehetővé kell tenniük az érdekeltek számára, hogy pontosan megismerjék az e jogszabályok által számukra előírt kötelezettségek terjedelmét.

92 A görög kormány megítélése szerint, tekintettel arra, hogy a közösségi jog nem írja elő a felhasználható anyagok valamely listán történő felsorolásának harmonizációját, e kérdés szabályozása nemzeti jogi hatáskörbe tartozik. Ez a tény szerinte nem képezi akadályát a 2002/2 irányelv tagállamokban történő hatékony alkalmazásának.

93 A Parlament, a Tanács és a Bizottság úgy véli, hogy semmilyen kapcsolat nem létezik a 2002/2 irányelv (10) preambulumbekezdésében előirányzott engedélyező lista, amely önmagában pusztán normatív jelleget nélkülöző, a Bizottságot csak politikailag kötelező kívánságnak tekinthető, és a címkézésre vonatkozó rendelkezések végrehajtása között. Következésképpen a tagállamok ilyen lista elfogadásától függetlenül kötelesek alkalmazni az irányelvet oly módon, hogy mindössze az alapanyagok általános megnevezésének használatát írják elő.

A Bíróság válasza

94 Érdemes felidézni, hogy a 2002/2 irányelv (10) preambulumbekezdése akként rendelkezett, hogy a Bizottság megvalósíthatósági tanulmány alapján 2002. december 31-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz, amelyhez a jelentés következtetéseinek figyelembevételével megfelelő javaslatot csatol a haszonállat-takarmányokban felhasználható alapanyagok engedélyező listájának összeállításáról.

95 A fenti preambulumbekezdés megfogalmazásából kitűnik, hogy az alapanyagok engedélyező listájának az összeállítása pusztán a közösségi jogalkotó kívánságaként jelenik meg. Ugyanis a preambulumbekezdés csak megvalósíthatósági tanulmány és jelentés elkészítéséről, illetve e jelentés következtetéseire figyelemmel benyújtandó javaslatról tesz említést.

96 Ráadásul e preambulumbekezdés szövegét nem vette át az irányelv rendelkező része, és annak vizsgálata alapján egyáltalán nem jelenthető ki, hogy az irányelv végrehajtása ezen engedélyező lista elfogadásától függ. Közelebbről: ilyen lista hiányában feltehetően nem lehetetlen a címkézésre vonatkozó kötelezettség teljesítése.

97 Ami a 91/357 irányelv hatályon kívül helyezését illeti, úgy tűnik, hogy ezen irányelv nem tette lehetetlenné a 2002/2 irányelv végrehajtását, mivel a gyártók az erre vonatkozó közösségi, illetve nemzeti jogszabály hiányában képesek használni az egyedi alapanyagok szokásos megnevezéseit.

98 A fenti körülményekből az következik, hogy a 2002/2 irányelvet akként kell értelmezni, hogy annak alkalmazása nem függ az irányelv (10) preambulumbekezdésében említett, az alapanyagokat egyedi nevükön feltüntető engedélyező lista elfogadásától.

A hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoknak valamely közösségi jogi aktus alkalmazásának felfüggesztésére vonatkozó hatásköréről

99 Második kérdésében a Rechtbank 's-Gravenhage azt kérdezi, hogy amennyiben teljesülnek azon feltételek, amelyek alapján valamely tagállam nemzeti bírósága felfüggesztheti valamely európai intézmény megtámadott aktusának alkalmazását, különösen akkor, ha e tagállam valamely bírósága a megtámadott aktus érvényességével kapcsolatban korábban már a Bírósághoz fordult, felfüggeszthetik-e e tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai is a megtámadott aktus alkalmazását a [...] Bíróságnak az aktus érvényességéről hozott döntéséig?

A Bírósághoz benyújtott észrevételek

100 A Nevedi, a C-174/04. sz. ügyhöz tartozó alapeljárás alperese szerint a kérdést előterjesztő bíróság azért tette fel a második kérdést a Bíróságnak, mivel a Productschap mint a Hollandiában az állati takarmányozásra vonatkozó jogszabályok kibocsátására jogosult szerv hivatalból, vagyis bírósági közreműködés nélkül felfüggesztette a nyitott nyilatkozatra vonatkozó szabályok alkalmazását a Bíróságnak a C-453/03. sz. ügyre vonatkozó döntésének meghozataláig. A Nevedinek azért kellett bírósági eljárást kezdeményeznie, és ideiglenes intézkedés keretében kérnie az alkalmazandó jogszabály felfüggesztését, mivel a hatáskörrel rendelkező minisztérium elutasította e jogszabály felfüggesztését.

101 A Nevedi rámutat arra, hogy amennyiben azon feltételek teljesülnek, amelyek alapján a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a nemzeti bíróság előtt

hivatkozni lehet valamely irányelv rendelkezéseire, valamennyi hatóság, ideértve a közigazgatási szerveket is, egyaránt köteles alkalmazni e rendelkezéseket (lásd a 103/88. sz., Fratelli Costanzo ügyben 1989. június 22-én hozott ítélet [EBHT 1989., 1839. o.] 31. és 32. pontját). Ha a közigazgatási szervek ugyanúgy kötelesek alkalmazni valamely irányelv rendelkezéseit, mint az igazságügyi hatóságok, pergazdaságossági okokból e szerveket is fel kell jogosítani a megtámadott közösségi jogi aktus alkalmazásának felfüggesztésére az ezen igazságügyi hatóságokkal megegyező feltételek mellett.

102 Az olasz, a holland és a görög kormány, valamint a Bizottság felhívják a figyelmet a Bíróságnak az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatára, a nemzeti bíróság pártatlanságát és függetlenségét biztosító garanciákra, a közösségi jog egységes alkalmazására és az előzetes döntéshozatali eljárás céljaira.

A Bíróság válasza

103 Amint azt a Bíróság a C-143/88. és C-92/89. sz., Zuckerfabrik Süderdithmarschen és Zuckerfabrik Soest egyesített ügyekben 1991. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 1991., I-415. o.] (a továbbiakban: a Zuckerfabrik-ügyben hozott ítélet) 18. pontjában kifejtette, a megsemmisítés iránti keresetekhez hasonlóan az érvényesség elbírálása céljából előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közösségi jogi aktusok jogszerűsége felülvizsgálatának egy formáját jelenti. A megsemmisítés iránti keresetek esetében az EK 242. cikke alapján a felperes kérheti a megtámadott jogi aktus végrehajtásának felfüggesztését, és a Bíróság jogosult ennek elrendelésére. Az ideiglenes bírói jogvédelem rendszerének koherenciája tehát megköveteli, hogy a nemzeti bíróság egyaránt elrendelhesse az olyan közösségi rendeleten alapuló nemzeti közigazgatási jogi aktus végrehajtásának felfüggesztését,

amelynek jogszerűségét vitatják (lásd a C-465/93. sz., Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) ügyben 1995. november 9-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-3761. o.] 22. pontját és a C-68/95. sz., T. Port ügyben 1996. november 26-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-6065. o.] 49. pontját; azon esetekre, amikor a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárásban nem rendelkezik hatáskörrel az ideiglenes intézkedések elrendelésére, lásd a Bíróság elnöke által a C-186/01. R. sz. Dory-ügyben 2001. október 24-én hozott végzés [EBHT 2001., I-7823. o.] 13. pontját).

104 A Bíróság azonban kimondta, hogy a közösségi jog egységes alkalmazása, amely a közösségi jogrend alapvető követelménye, azt jelenti, hogy ugyan különösen a kérelem benyújtása és elbírálása a nemzeti eljárások keretébe tartozik, a közösségi rendeleten alapuló közigazgatási jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztésére valamennyi tagállamban egységes elbírálási feltételeknek kell vonatkozniuk, amelyeket a Bíróság hatáskörébe tartozó ideiglenes intézkedésre irányadó feltételekkel azonosan kell meghatározni (a fent hivatkozott Zuckerfabrik-ügyben hozott ítélet 26. és 27. pontja).

105 A Bíróság rámutatott, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet tárgyaló bíróságnak annak elbírálása során meg kell vizsgálnia az ügy jellemzőit, hogy teljesülnek-e a sürgősségre, valamint a súlyos és helyrehozhatatlan kár kockázatára vonatkozó feltételek, és mérlegelnie kell azon körülményeket, amelyek alapján megállapítható, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyát képező jogi aktus azonnali végrehajtása okozhat-e olyan visszafordíthatatlan károkat a kérelmező számára, amelyeket nem lehet helyrehozni abban az esetben, ha a közösségi jogi aktust érvénytelennek kell nyilvánítani (a fent hivatkozott Zuckerfabrik-ügyben hozott ítélet 29. pontja és a fent hivatkozott Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) ügyben hozott ítélet 41. pontja).

106 A nemzeti bíróság mint a hatáskörében a közösségi jog alkalmazásáért felelős és a közösségi jog teljes érvényesülését biztosítani hivatott bírói szerv az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása során köteles figyelembe venni, hogy az

ideiglenes intézkedés mennyiben sérti az adott közösségi jogi aktus által az egész Közösségre nézve megállapított jogi rendszert. E bíróságnak számításba kell vennie a feltételezhetően más bíróságok által hasonló okból meghozott nagy számú ideiglenes intézkedés együttes hatását, másfelől a kérelmező helyzetének azon egyedi jellemzőit, amelyek őt más érintett gazdasági szereplőtől megkülönböztetik (a fent hivatkozott Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) ügyben hozott ítélet 44. pontja).

107 Különösen abban az esetben, ha az ideiglenes intézkedés elrendelése pénzügyi kockázattal járhat a Közösség számára, a nemzeti bíróság számára ezen felül biztosítani kell azt a jogosultságot, hogy a kérelmezőt megfelelő biztosíték, például óvadék vagy letét adására kötelezhesse (a fent hivatkozott Zuckerfabrik-ügyben hozott ítélet 32. pontja és a fent hivatkozott Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) ügyben hozott ítélet 45. pontja).

108 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a C-194/04. sz. ügy alapját képező eljárásban említetthez hasonló nemzeti közigazgatási szervek nem rendelhetnek el ideiglenes intézkedéseket a Bíróság által ezen intézkedések elrendelésére meghatározott feltételek mellett.

109 Ezzel összefüggésben különösen azt szükséges megjegyezni, hogy ezen hatóságok jogállása önmagában fő szabály szerint nem alkalmas arra, hogy biztosítsa a pártatlanságnak és a függetlenségnek a nemzeti bíróságok számára elismert szintjét. Hasonlóképpen az sem biztos, hogy e hatóságok esetében alkalmazható-e a bíróságokra jellemző kontradiktórius eljárás, amely a felmerült érdekek mérlegelésével hozott döntést megelőzően lehetővé teszi az egyes felek által előadott érvek meghallgatását.

110 Ami azon érvet illeti, miszerint a gyorsasághoz vagy a költségekhez kapcsolódó megfontolások indokolják a nemzeti közigazgatási hatóságok hatáskörének elismerését, hangsúlyozni kell, hogy a nemzeti bíróságok az ideiglenes intézkedés elbírálása során általában igen rövid határidővel képesek határozatot hozni. Mindenesetre a gyorsaságot vagy a költségeket hangsúlyozó érv nem meghatározó a tagállamok jogrendszereiben kialakított bírósági védelmi rendszerek által nyújtott garanciákhoz képest.

111 A feltett kérdésre akként kell tehát válaszolni, hogy még akkor is, ha valamely tagállam bírósága úgy véli, hogy teljesülnek azon feltételek, amelyek mellett felfüggesztheti valamely közösségi jogi aktus alkalmazását, különösen akkor, ha ezen aktus érvényességével kapcsolatban már a Bírósághoz fordultak, a tagállamok hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervei nem függeszthetik fel az aktus alkalmazását a Bíróságnak az aktus érvényességéről hozott határozatáig. Ugyanis kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak – az elbírálás alatt álló ügy körülményeinek figyelembevételével történő – vizsgálata, hogy teljesülnek-e az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételei.

A költségekről

112 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A C-453/03. sz. ügyben feltett kérdés a) pontjának, a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyekben elsőként feltett kérdéseknek, valamint a C-194/04. sz. ügyben feltett első kérdés a) pontjának megvizsgálása semmilyen olyan körülményt nem tárt fel, amely arra engedne következtetni, hogy az összetett takarmány forgalmazásáról szóló 79/373/EGK tanácsi irányelv módosításáról és a 91/357/EGK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2002. január 28-i 2002/2/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és 4. pontjának az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja alapján történt elfogadása érvénytelen.**

2) **A C-12/04. sz. ügyben feltett negyedik kérdés megvizsgálása semmilyen olyan körülményt nem tárt fel, amely az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés tilalma elveire tekintettel érintheti a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának és 4. pontjának érvényességét.**

3) **Az arányosság elvére tekintettel érvénytelen a 2002/2 irányelv 1. cikke 1. pontja b) alpontjának azon rendelkezése, miszerint az összetett takarmányok gyártói kötelesek vevőik kérésére közölni a takarmány pontos összetételét. A C-453/03. sz. ügyben feltett első kérdés c) pontjának, a C-11/04. és a C-12/04. sz. ügyben másodikként feltett kérdéseknek és a C-194/04. sz. ügyben feltett első kérdés c) pontjának megvizsgálása azonban semmilyen olyan körülményt nem tárt fel, amely ezen elvre tekintettel érintheti az irányelv 1. cikke 4. pontjának érvényességét.**

4) **A 2002/2 irányelvet akként kell értelmezni, hogy annak alkalmazása nem függ az irányelv (10) preambulmbekezdésében említett, az alapanyagokat egyedi nevükön feltüntető engedélyező lista elfogadásától.**

5) **Még akkor is, ha valamely tagállam bírósága úgy véli, hogy teljesülnek azon feltételek, amelyek mellett felfüggesztheti valamely közösségi jogi aktus alkalmazását, különösen akkor, ha ezen aktus érvényességével kapcsolatban már a Bírósághoz fordultak, a tagállamok hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervei nem függeszthetik fel az aktus alkalmazását a Bíróságnak az aktus érvényességéről hozott határozatáig. Ugyanis kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak – az elbírálás alatt álló ügy körülményeinek figyelembevételével történő – vizsgálata, hogy teljesülnek-e az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételei.**

Aláírások